

Een structuur voor de discussie over de Remonstranten in 2030

*Algemene Vergadering van Bestuur
d.d. 15 juni 2019*

Utrecht, 13 mei 2019

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	3
Aanloop tot discussie en open vragen	4
Kerk zijn in 2030 en meerjarenplan	4
Scenario's over de posities van de gemeenten	4
Vernieuwingsplekken en De Leven	5
Instellen werkgroepen	6
Vervolg	6
Tijdpad en organisatie van de discussie	8
Rol C3	9

Inleiding

De Commissie tot de Zaken (CoZa) organiseerde op 9 maart 2019 een Algemene Vergadering van Beraad met als doel een integrale dialoog binnen en over de Remonstranten op gang te brengen. Ter voorbereiding hadden het moderamen van de CoZa, het Convent van Predikanten en het Curatorium (gezamenlijk aangeduid als "C3") met elkaar gesproken over de onderwerpen die van belang zijn als het gaat over de toekomst van de Remonstranten, resulterend in toekomstvragen. In dit overleg waren vijf toekomstvragen geformuleerd die in een duidelijke hiërarchie ten opzichte van elkaar staan. Dit betekent dat een bepaald onderwerp pas kan worden besproken als bespreking van het voorafgaande onderwerp heeft geresulteerd in heldere standpunten. Elke toekomstvraag duidt daarmee tevens een fase in het gesprek aan. De onderwerpen zijn dus niet vrij uitwisselbaar.

De vijf toekomstvragen zijn:

1. Wat zijn de voornaamste ontwikkelingen rond levensbeschouwing en geloof in Nederland? Wat zouden deze kunnen betekenen voor de Remonstranten gegeven het huidige ledenbestand en de financiële situatie?
2. Met welke vragen worden onze gemeenten geconfronteerd staande te midden van deze sociaal-culturele ontwikkelingen? Hoe gaan gemeenten hiermee om? Hoe kijken ze aan tegen de toekomst?
3. Welk profiel van degenen die voor en met ons werken (predikanten, kerkelijk medewerkers en kerkenraadsleden) past in de toekomstvisie van de gemeenten?
4. Wat vragen deze ontwikkelingen van onze primaire taken, zoals het pastoraat; de erediensten; liturgie; en het diaconaat?
5. Welke opleidingseisen zijn nodig om dit profiel vorm en inhoud te kunnen geven?

Tijdens de Algemene Vergadering van Beraad van 9 maart zijn drie van de vijf toekomstvragen besproken. De vraag die vervolgens is gesteld was: "hoe verder? Het programma van de Algemene Vergadering van Beraad meldde hierover:

"Deze Algemene Vergadering van Beraad zal een schat aan informatie leveren over uw visie op ons kerk-zijn in 2030. De Commissie tot de Zaken, het Convent van Predikanten en het Curatorium gaan dat uitwerken tot een contourenschets 'Remonstranten 2030'. Deze contourenschets zal verder reiken dan het standaard meerjarenbeleid of de meerjarenbegroting.

Het zal bijvoorbeeld ook richting geven aan de toekomstige organisatiewijze van gemeenschappen en gemeenten.

Het is dan aan de Algemene Vergadering van Bestuur om over dat concept in eerste lezing te debatteren. Dat zal leiden tot een tweede lezing waarin een concreet plan uitgewerkt zal worden in een projectstructuur, tijdspad en meerjarenbegroting."

De Algemene Vergadering van Beraad is gevolgd door het College van Overleg (CVO) op 6 april waarin ook vruchtbaar werd gediscussieerd. De verslagen van beide discussies kunt u vinden op de web site www.remonstranten.nl.

Het resultaat van deze discussies is dat wij meer zicht hebben op de open vragen die er leven. Deze notitie doet:

1. verslag van de tot nu toe gevoerde discussies; en
2. een voorstel aan de Algemene Vergadering van Bestuur voor het tijdspad en de uitwerking.

In het eerste deel van deze notitie is de huidige stand van zaken op een rij gezet en in het tweede deel is een voorstel geformuleerd voor de verdere structuur van de discussie met daarbij het beoogde tijdspad.

Aanloop tot discussie en open vragen

Na de Algemene Vergadering van Beraad van 9 maart en de daarin gevoerde discussie, gevolgd door het CVO van 6 april waarin ook vruchtbaar werd gediscussieerd, is het zinvol een tussenbalans op te maken. Daarbij blijkt dat er nog niet besproken vragen zijn die wij in het tweede deel van dit stuk in een kader plaatsen.

Kerk-zijn in 2030 en meerjarenplan

Tijdens de Algemene Vergadering van Beraad op 9 maart is steeds gesproken over het “Kerk-zijn in 2030”. Daarbij werd geconstateerd dat het huidige meerjarenplan voor de Broederschap loopt van 2017 tot 2020. Dit vraagt om een nieuw meerjarenplan dat in 2020 wordt aangenomen en dat loopt van 2021 tot 2025.

Daarnaast is door de Thesaurier gemeld dat de Remonstranten bij ongewijzigd beleid (en geen koerswinsten of verliezen) in 2030 op centraal niveau failliet zijn. Dit maakt ingrijpende beleidswijzigingen noodzakelijk.

De vraag is dan of tegelijkertijd moet worden gewerkt aan een contourenschets voor 2030 en parallel daaraan aan een meerjarenplan (en meerjarenbegroting) voor 2025. En wie werkt dan waaraan?

Scenario's over de positie van gemeenten

Aan het CvO van 6 april zijn een aantal scenario's geschetst. In de brief staat:

“Uit de gesprekken met de gemeenten komen verschillende urgente problemen naar voren: de zorg over opvolging van het kader, de financiële situatie bij individuele gemeenten en de omvang van de lokale aanstellingen van predikanten. Wij stellen hier nu drie scenario's voor die als uitgangspunt van discussie kunnen dienen waaruit nieuwe mogelijkheden kunnen worden onderzocht. En die onderdeel vormen voor het komende beleidsplan.

De drie scenario's worden ingestoken vanuit het perspectief van de relevantie voor leden/vrienden/zinzoekers/..... Zij moeten ons helpen een beeld voor de toekomst te vormen. Op het CVO worden deze scenario's nader toegelicht en wordt een plan neergelegd om hiermee aan het werk te gaan. Hiervoor worden de gemeenten benaderd om actief mee te denken bij het bespreken van de verschillende scenario's en het voorstellen van een richting voor het strategische beleidsplan “Remonstranten in 2030”.

Deze scenario's zijn samen te vatten met enkele trefwoorden:

- 1) ongewijzigd beleid;
- 2) opgaan in Protestantse Kerk Nederland (PKN);
- 3) regionalisering.

Bij de presentatie op het CvO werd nog een vierde scenario genoemd dat van buiten was ingebracht:

- 4) één landelijke organisatie met kringen (vergelijkbaar met regionalisering).

Na een korte reflectie op de scenario's over de positie van gemeenten bleek in de discussie dat in de komende jaren twee 'vormen' van Remonstrantse gemeenschappen naast elkaar zullen blijven bestaan. De scenario's 'ongewijzigd beleid' en 'PKN' zijn, naar wij aannemen, geen geloofwaardige scenario's die mensen zullen willen volgen.

Er is nog niet uitgewerkt hoe deze scenario's zich verhouden tot de organisatie van de discussies en hoe de gemeenten actief kunnen meedenken.

Vernieuwingsplekken en De Leven

Op het CvO van 6 april is de brief van de commissie Vernieuwingsplekken besproken. In de brief staat:

“Hoewel de vernieuwingspredikanten dus op allerlei manieren ondersteund worden, werken zij zelfstandig met hun opdracht. Zij hebben het gedurfd om zichzelf daarvoor opnieuw uit te vinden. Zij zijn onder een onzeker gesternte nieuwe wegen ingeslagen. ... Deze constante van onzekerheid brengt met zich mee dat de taakgroep vooral met vragen werkt. Kunnen de vernieuwers uiteindelijk op eigen kracht functioneren? Zullen er alternatieve manieren van geloofsgemeenschap ontstaan die groepen aanspreekt, die zich in traditionele gemeenten niet thuis voelen? Hoe verhouden de vernieuwingsplekken zich tot de bestaande gemeenten?”

Tijdens de discussie werden positieve ervaringen van de betrokken gemeenten naar voren gebracht. Maar ook bleek dat de vragen die in de brief worden gesteld nog niet zijn beantwoord.

Er lijkt nog steeds veel onduidelijk te zijn over de vernieuwingsplekken. Zo worden deze door sommigen ten onrechte geplaatst tegenover de klassieke predikanten of de reguliere gemeentepredikanten. Er is hier veel meer sprake van een geleidelijke overgang waarin de aard van de werkzaamheden verschilt in tijdsbesteding en nadruk (en ook opleiding en begeleiding) tussen de verschillende predikanten. De vernieuwingspredikanten krijgen nadrukkelijk meer tijd voor lokale activiteiten. Het belang hiervan was door Bert Bakker in zijn presentatie op de Algemene Vergadering van Beraad benadrukt evenals wellicht ook voor het omgaan met Multi-religiositeit zoals dat door Joantine Berghuis in haar presentatie op de Algemene Vergadering van Beraad is uitgelegd.

Daarnaast is het belangrijk om op te merken dat de Remonstranten een significant bedrag investeren in vernieuwingsplekken. Dat onderstreept het belang van de vraag: hoe verhouden de vernieuwingsplekken zich tot de bestaande gemeenten? En welke rol zullen zij innemen bij de toekomst van de Remonstranten? Hoe krijgt het project De Leven verder vorm en inhoud bij deze parallelle vernieuwingsontwikkeling?

Instellen werkgroepen

De oorspronkelijke gedachte was om themagerichte werkgroepen in te stellen om deelvragen over de toekomst te bespreken en uit te werken over thema's die onderling sterk samenhangen: financiën, organisatie, leden en predikanten. Het is echter op voorhand niet duidelijk hoe de themagerichte werkgroepen om zouden moeten gaan met de open vragen die wij hierboven hebben aangeduid. Moet daar niet eerst naar worden gekeken?

Vervolg

Zoals hierboven werd gesteld bleek uit de discussie dat in de komende jaren twee 'vormen' van Remonstrantse gemeenschappen naast elkaar zullen bestaan. De scenario's 'ongewijzigd beleid' en 'PKN' zijn waarschijnlijk geen geloofwaardige scenario's die wij als Remonstranten willen volgen. Het C3 meent echter wel dat er ruimte in de discussie moet blijven om deze scenario's mee te nemen.

Er ontbreekt een scenario waarin wordt gesproken over samenwerkingsgemeenten terwijl veel gemeenten wel samenwerkingsgemeenten zijn en daarmee een eigen problematiek kennen. Ook liggen de scenario's 'regionaal' en 'landelijk' dicht bij elkaar. Om die reden ligt het voor de hand om twee vormen voor gemeenten te onderscheiden:

- 1) "Remonstrantse Gemeente" en
- 2) "Samenwerkingsgemeente".

De discussie zou dan moeten gaan over de vraag hoe deze twee vormen in de toekomst gestalte krijgen. Ons voorstel is om in eerste instantie twee werkgroepen in te stellen die zich hiermee bezighouden. Daarnaast lijkt zo veel betrokkenheid te bestaan bij de dialoog over de aard van het predikant schap dat het wenselijk is dat een werkgroep

- 3) "de Remonstrantse predikant" wordt ingesteld.

Wij stellen de volgende drie werkgroepen voor:

- 1) De Remonstrantse Gemeente in 2030

Deze werkgroep houdt zich bezig met zowel het scenario regionalisering, waarbij de kleine gemeenten hulp zoeken bij grote gemeenten in de regio, of onderling in de regio kunnen gaan samenwerken (scenario 3), als het landelijk scenario, waarbij gemeenten relatief zelfstandig kunnen opereren zolang zij de middelen hebben of regionaal onderdak hebben gevonden, maar ook onder de landelijke organisatie kunnen komen als zij niet meer zelfstandig kunnen voortbestaan (scenario 4). In deze vorm is ruimte voor vernieuwingspredikanten naast 'reguliere' gemeentepredikanten en bij deze vorm kan het landelijk bureau een faciliterende rol spelen. De werkgroepen moet bij haar rapportage in ieder geval aandacht schenken aan de componenten (a) Financiën; (b) Organisatie; (c) Leden/vrienden en (d) Predikanten.

- 2) De Samenwerkingsgemeente in 2030

Deze werkgroep houdt zich bezig met bovenstaande problemen in de context van samenwerkingsgemeenten. Hierbij kunnen heel andere vragen gelden ten aanzien van ruimte

voor vernieuwingspredikanten naast reguliere gemeente predikanten en de rol van het landelijk bureau. Ook hier moet de werkgroep bij haar rapportage in ieder geval aandacht schenken aan de componenten (a) Financiën; (b) Organisatie; (c) Leden/vrienden en (d) Predikanten.

3) De Remonstrantse predikant in 2030

Deze werkgroep moet aandacht schenken aan de positie van de (vernieuwings)predikant in beide gemeentevormen, met bijzondere aandacht voor het profiel van de predikant, de opleiding en de arbeidsmarkt.

Het is dan mogelijk dat in een latere fase van de gedachtenvorming de werkgroepen (1) en (2) hun werkzaamheden afronden en meer gericht wordt gekeken door nieuw te vormen werkgroepen naar de oorspronkelijk genoemde thema's:

- a) Financiën 2025 en financiële ondersteuning (kleine) gemeenten;
- b) Organisatie (bestuurskracht, kleine gemeenten, gebouwen, positie landelijk bureau etc.); en
- c) Leden en vrienden.

Wat de samenstelling van de werkgroepen betreft is het belangrijk dat belangstellenden meedoen uit gemeenten, het convent en studenten. Tevens worden bijdragen van CoZa-leden en van medewerkers van het landelijk bureau verwacht. Van de werkgroepen wordt verwacht dat zij efficiënt vergaderen, dat wil zeggen met stukken ter voorbereiding van besprekingen en goede verslaglegging. De werkgroepen moeten het snel eens worden over de belangrijkste vragen op hun terrein.

Voor de vragen moeten antwoorden worden geformuleerd die in een consistente samenhang kunnen worden gepresenteerd. Wellicht formuleert een werkgroep meerdere varianten waartussen kan worden gekozen. De werkgroepen komen in mei voor het eerst bij elkaar.

Het is belangrijk dat de werkgroepen ruimte laten voor het presenteren van verschillende alternatieve gedachten. Deze kunnen worden uitgewerkt door een deel-werkgroep, waarbij een andere deel-werkgroep werkt aan het uitwerken van een andere gedachte. Het is uitdrukkelijk niet de eis dat de werkgroepen met één visie komen, maar enkele alternatieven presenteren die óf naast elkaar kunnen bestaan of waaruit een keuze moet worden gemaakt in de AV van Beraad najaar 2019.

Tijdsplan en organisatie van de discussie

Tijdens de Algemene Vergadering van Beraad is een eerste tijdsplan geschetst. Tijdens het CVO op 6 april jongstleden heeft het beoogde tijdsplan meer vorm gekregen. In de discussies binnen de C3 heeft dit geresulteerd in het hieronder weergegeven voorstel:

Vergadering	Datum	Toelichting
AV van Beraad	9 maart 2019	Focus op kernpunten ontwikkeling strategisch beleid.
CvO	6 april 2019	Financiën en financieel perspectief in 2025. Ontwikkelingsscenario's en tijdsplan strategische ontwikkeling Remonstranten 2025.
	april – mei	Instellen van werkgroepen over (1) "De Remonstrantse Gemeente in 2030", (2) "De Samenwerkingsgemeente in 2030" en (3) "de Remonstrantse predikant in 2030". Daarbij besteden werkgroepen (1) en (2) aandacht aan (a) financiën; (b) organisatie; (c) leden/vrienden en (d) (vernieuwings)predikant; en richt werkgroep (3) zich op profiel, opleiding en arbeidsmarkt van de (vernieuwings)predikant in de gemeentevormen (1) en (2). Werkgroepen komen in mei bij elkaar.
AV van Bestuur	15 juni 2019	Financiën en financieel perspectief in 2030. Uitwerking tijdsplan en "wie doet wat" in de werkgroepen.
	juni – sept	Werkgroepen werken gedachten verder uit. Brainstormmiddag 20 juni om werkzaamheden werkgroepen te coördineren. Medio september rapportage per werkgroep.
AV van Beraad	okt/nov 2019	Plenair debat in de vorm van moties over toekomstbeeld "Remonstranten in 2030" na samenvoeging van de verschillende onderdelen. Daarbij speciale aandacht voor het predikantschap.
	nov – jan	Uitwerking keuzes door werkgroepen voor plan 2021 – 2025. Wellicht omvorming naar werkgroepen voor (a) financiën; (b) organisatie; (c) leden/vrienden en (d) predikant.
AV van Bestuur/ CvO	april 2020	Bespreking strategisch document "Remonstranten in 2030" met uitwerking van gemeentevormen (1) en (2) en aandacht voor de componenten (a) Financiën; (b) Organisatie; (c) Leden/vrienden en (d) Predikanten. Tijdsplan en implementatieplan.
	mei 2020	Verwerking besluiten, moties en amendementen.
AV van Bestuur	juni 2020	Vaststelling meerjarenplan "Remonstranten 2021 - 2025" en tijdsplan en implementatieplan.

De werkgroepen komen in mei bij elkaar. Vervolgens komen op 20 juni de vertegenwoordigers van de werkgroepen bij elkaar voor een brainstormmiddag. De werkgroepen rapporteren vervolgens weer

medio september. De rapportages worden zo goed mogelijk verwerkt tot een consistent beeld (met alternatieven) voor de twee gemeentevormen en het predikantschap dat kan worden besproken op de AV van Beraad in okt/nov 2019. De AV kiest dan voor een bepaalde richting en de invulling van bepaalde onderdelen.

De werkgroepen werken deze richting nader uit zodat dit kan worden opgenomen in het plan 2021 – 2025. Eventueel worden de eerste twee werkgroepen daarbij omgevormd naar thema-gerichte werkgroepen op de thema's (a) financiën; (b) organisatie; (c) leden/vrienden.

Dit proces is eind januari 2020 gereed.

In februari wordt het integrale plan opgesteld zodat het in maart in gemeenten en andere organen kan worden besproken.

Tijdens een te organiseren AV van Bestuur in april 2020 wordt het conceptplan geagendeerd en opiniërend besproken.

De amendementen geopperd tijdens de AV van Bestuur worden verwerkt in het definitieve document "Meerjarenplan Remonstranten 2021 – 2025" dat wordt vastgesteld in de AV van Bestuur van juni 2020.

Rol C3

De C3 zal als stuurgroep van dit proces optreden. Dat betekent dat zij het proces zal volgen en sturen. Daarnaast zal zij waar nuttig ook proberen inhoudelijk richting te geven. Een voorbeeld van dat laatste is het aanbieden van een aantal documenten ter inspiratie, zoals het Beleidsplan 2014 van de Remonstranten, op de website van het project 2030. Verder heeft zij een aantal predikanten, die bij de voorbereiding van deze discussie betrokken waren, gevraagd hun dromen over 2030 als stip op de horizon te schetsen. Deze dromen zijn, ter stimulering van de discussie, gebundeld en de bundel wordt ook op de website gepubliceerd

De stuurgroep bestaat uit:

Commissie tot de Zaken:	Teddy van der Burg (voorzitter) Raymond Fokkens Joan Muysken
Convent van Predikanten:	Koen Holtzapffel (voorzitter) Piet Kortbee Kirsten Slettenaar
Curatorium Seminarium:	Christa Anbeek Johan Bouwer Peter Nissen (voorzitter)
Projectsecretaris:	Algemeen Secretaris, tot deze is aangesteld: Jeanette Woudstra.

Mocht u contact op willen nemen met de stuurgroep, graag een mail naar: Jeanette Woudstra (projectsecretaris), email: info@mmejeanette.nl